

ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΑΤΡΟΥ

M. ΠΑΝΙΟΛ: "ΦΑΝΗ",

Θέατρο ΚΩΣΤΑ ΜΟΥΣΟΥΡΗ

Ο Πανιόλ είναι πολύ γνωστός στο ελληνικό κοινό. Όχι μόνο γνωστός. Στην περίοδο του ιεσοπολέμου έχει πάρει μέρος στην αισθητική - ιδεολογική αγωγή μας. Ένα μέρος του έργου του Γάλλου δραματουργού έχει έντονο κοινωνικό προβληματισμό. Ο πόλεμος («Οι έμποροι της δόξας»), η κοινωνική διαφθορά («Τοπάζ»), υπήρξαν για τον Πανιόλ εξαιρετικοί θεατρικοί στόχοι. Με τον κοινωνικό του αυτόν προβληματισμό και με τη σατιρική διείσδυση στις κοινωνικές σχέσεις, έχτισε θεατρικά έργα που είχαν μεγάλη ανταπόκριση στο κοινό όλου του κόσμου. Η καλλιτεχνική προοδευτική συνείδηση του ελληνικού κοινού είναι ζυμωμένη και με την προσφορά του Πανιόλ.

Με την τριλογία «Φανή», «Μάριος», «Καίσαρας», ο Πανιόλ περνάει στο κλίμα της μαρσεγιέζικης ήθογραφίας, με πολύ αγάπη προς τους απλούς ανθρώπους του λιμανιού και με χαρούμενη συμπάρασταση στα βάσανά τους. Η συμπάρασταση αυτή είναι τόσο προσεγμένη ώστε να μην αφήνει τους ανθρώπινους πόνους να φτάσουν στο τραγικό. Κι' ακριβώς αυτό (κοντά σε μία συμβατική τεχνική) κάνει τον Πανιόλ να παλιώνει.

Όταν ένας νέος εγκαταλείπει μία κοπέλλα έγκυο και φύγει μπορούν — το πιθανώτερο — να συμβούν δύο τινά: ή να έχουμε τραγωδία, ή να έχουμε κάποιο ευτελή συμβιβασμό. Αν δεν συμβούν, όμως, αυτά, και ή υπόθεση περάσει στην καλωσύνη και την κατανόηση των ανθρώπων και μάλιστα στην κατανόηση ενός καλού ανθρώπου (του Πάνις) — ήλικιωμένου έστω — που δέχεται κι' έτσι να παντρευτεί την κοπέλλα (Φανή), τότε έχουμε μία από τις ήμερες λύσεις της ζωής. Ας σημειωθεί, όπερ και κυριώτερο, ότι με τη λύση αυτή και με το μέρος της κοπέλλας είναι κι' ο πατέρας (Καίσαρας) του νέου (Μάριος) που την εγκατέλειψε. Η κοπέλλα παντρεύεται, γεννάει το παιδί, έχει την υπόλειψή της κι' όλα πάνε καλά. Τό να εμφανιστεί ύστερα απ' αυτή τη λύση, μετά δύο χρόνια ο νέος που την εγκατέλειψε, να της πει ότι έγινε... παρεξήγηση και να ζητάει γυναίκα και παιδί, είναι κάτι που δεν τό σηκώνει ή πιθανότητα της ζωής. Η επανεμφάνιση του νέου στα δύο πρώτα ένδεχόμενα θα δημιουργούσε ένα νέο δραματικό κύκλο, που τώρα δεν τον προκαλεί. Κι' ό,τι παραδιάζει τις πιθανότητες της ζωής, δύσκολα σε πείθει στον τομέα της τέχνης. Αυτός είναι και ο αδύναμος πυρήνας της Φανής. Φυσικά αυτό δεν εμποδίζει να παρουσιαστούν στη σκηνή λαϊκοί τύποι γεμάτοι ανθρωπιά, να σκιτσαριστούν με χάρη οι ανθρώπινες αδυναμίες, να λυπηθεί και να χαρεί ο θεατής με τις χαρές και τις λύπες των από σκηνής λεγομένων. Ιδίως στις δύο πρώτες πράξεις. Στην τρίτη, όμως, πράξη συσσωρεύονται τόσες συμπτώσεις για να φτάσουμε στο χείλος της οικογενειακής τραγωδίας με σκοπό όμως τελικά να την αποφύγουμε, ώστε παραδιάζονται όλες οι αρχές της θεατρικής λογικής, τουλάχιστο της σημερινής. Μπαίνει στο σπίτι της Φανής ο Μάριος ύστερα από δύο χρόνια. Η Φανή του λέει ότι ο άντρας της κοιμάται δίπλα. Από το παράθυρο πάλι ένα παιδί φέρνει λουλούδια της Φανής από τον άντρα της που πήγαινε να πάρει τό τραίνο για ταξίδι. Έτσι ο Μάριος συμπτωμάτικα μαθαίνει την απουσία του συζύγου. Η συζήτηση ανοίγει, τό παλιό ζευγάρι αγγαλιάζεται. Συμπτωμάτικα μαθαίνει ο Καίσαρας (πατέρας του Μάριου) και αποτρέπει τό γιό του να συνεχίσει. Επιστρέφει ο Πάνις απροσδόκητα, γιατί συμπτωμάτικα έμαθε πως κάποιο μικρό που επισκέπτεται τό σπίτι έχει κοκκύτηκαι σπείδει να αναβάλλει τό ταξίδι. Βάζουν θερμόμετρο του μικρού κι' έχει 39 βαθμούς πυρετό. Έδώ δοκιμάζεται ή παλιά λύση με την καινούργια που προτείνει ο Μάριος. Συμπτωμάτικα αποκαλύπτεται ότι ή μητέρα λάθος διάβασε τό θερμόμετρο...

Ο Κ. Μουσούρης έπλαθε άνετα τον καλοπροαίρετο γκρινιάρη επαγγελματία και πατέρα, που ένσάρκωνε τη λαϊκή ανθρωπιά και την κατάφαση στη ζωή. Μερικές φορές θύμιζε καλές στιγμές των παλιών γέρων της ελληνικής σκηνής. Η Τζ. Καρέζη φόρεσε σ' όλο τό έργο μία μάσκα ρομαντικής κατάθλιψης, που δύσκολα πλησιάζει τό σημερινό θεατή. Έξοχη ή Β. Μεταξά. Αλλά γιατί ένας καλός θίασος και εξάρετοι ήθοποιοί σαν την Λαμπρινού, τό Χρηστίδη, τον Ξενίδη, που έδειξαν άφταστη δημιουργική τητα να κλειστούν σ' ένα τόσο αδύναμο έργο;

ΣΤΑΣΗΣ ΙΩ. ΔΡΟΜΑΖΟΣ

ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ ΓΙΑ ΜΙΚΡΟΥΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΥΣ = = =